

شهرزاد حکیمی

متخصص گیاه شناسی و مدیر گلخانه بیلوبا

نگار فرجیانی

کارشناس گرافیک و نقاشی

گوشه های سبز

مدارس و تقویت هوش طبیعت گرایانه

آنچه در این نوشته آمده، گزارشی از یک فعالیت مرتبط با موضوع زیست محیطی است که در دبستان آیین مهر، واقع در منطقه ۱۹ آموزش و پرورش شهر تهران، به اجرا در آمده است. از آنجا که در برنامه درسی ملی نیز ارزش قائل شدن برای مخلوقات هستی و محیط زیست از جمله اهدافی است که مدارس باید به آن ها توجه کنند، تجربه پیش رو می تواند ایده ساز فعالیت های مشابه به منظور ارزش گذاری هر چه بیشتر به موضوع زیست بوم باشد و به تقویت هوش طبیعت گرای دانش آموزان منجر شود.

شرح کارگاه های آموزشی

برای اجرای طرح گوشه های سبز در مدرسه، مراحل زیر دنبال و بر روند آن ها نظارت شد:

ابتدا کار گروهی شامل رشته ها و افراد مختلف با مباحث مرتبط با هنر، معماری، علوم، گیاه شناسی، زیست شناسی و ریاضی تشکیل شد. با اشتراک این چند رشته و متمرکز بر موضوع توجه به محیط زیست، شیوه اجرای طرح گوشه های سبز شناسایی گردید. سپس، در کارگاهی یک روزه دانش آموزان ابتدا با راهنمایی مربی متخصص، با کاشت گیاه و نحوه رسیدگی صحیح به آن آشنا شدند. همچنین، نحوه نگهداری گیاهان آپارتمانی از آسان تا سخت آموزش داده شد. در محتوای آموزشی این کارگاه، گیاهان به سه دسته آسان، متوسط و سخت طبقه بندی شدند. دانش آموزان پی بردند که منظور از گیاه آسان گیاهی است که نسبت به تنش های محیطی مقاومت بیشتری دارد و در مقابل، ساختار گیاه سخت به گونه ای است که با کوچک ترین محرک محیطی و در زمان کوتاه تری دچار آسیب می شود.

«پوتوس»، «اسکاندنس»، «سانسوریا» و «زامیفولیا» در گروه گیاهان آسان قرار گرفتند. گروه متوسط شامل «شامادورا»، «دراسنا» و «آگلونما» بود و «بنفشه آفریقایی» و «اسپاتیفیلیم» جزو گروه سخت معرفی شدند. برنامه به این شکل دنبال شد که دانش آموزان مسئولیت کاشت و نگهداری گیاه «پوتوس» را برعهده گرفتند و گوشه ای از مدرسه را با این اقدام خود سبز کردند. در این زمان، اعلام شد که دانش آموزان می توانند با نگهداری درست گیاه خود به مرحله بعد راه یابند و گیاه جدیدی را دریافت کنند. زمان آغاز و پایان هر گام، سه ماه در نظر گرفته شد و برای ایجاد محیط همدلانه و همیاری، گروه های دانش آموزی با نظارت و هدایت معلم، وظایف نگهداری را میان خود تقسیم کردند.

تولد گوشه های سبز

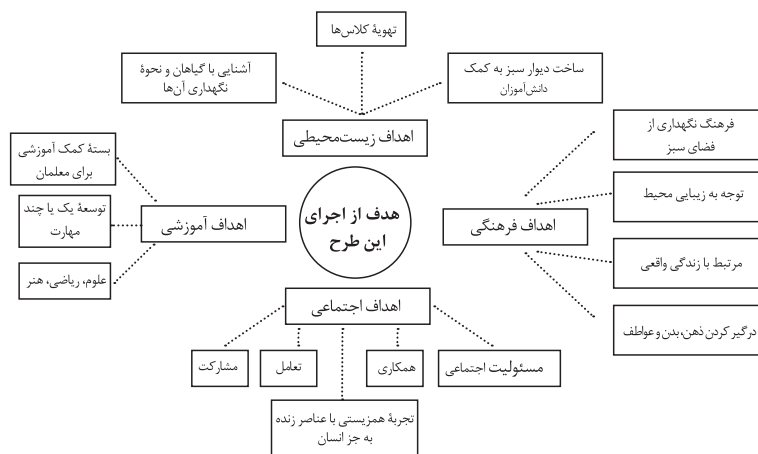
«گوشه های سبز» عنوان طرحی فرهنگی، هنری و آموزشی است که با هدف ارائه راهکارهای عملی برای حل مسائل محیط زیست و شهر، به خصوص آلودگی هوا و تأثیر آن بر کودکان، از سال ۱۳۹۶ آغاز شد. شکل اولیه این طرح در سال ۱۳۹۴ در برنامه ویژه نوروزی در باغ نگارستان اجرا شد و طی آن به مدت یک ماه بیش از ده گونه گیاه آپارتمانی، که تأثیر زیادی در بهبود کیفیت هوا در فضای داخلی دارند، در گلخانه باغ نگارستان معرفی شدند. طرح یاد شده با استقبال بسیاری از شهروندان تهرانی مواجه شد.

آنچه رخ داد!

پس از تصمیم گیری برای اجرای «گوشه های سبز» در مدرسه، طرح ریزی نحوه آموزش نگهداری و پرورش گیاهان آپارتمانی در مدرسه با هدف فرهنگ سازی و پرورش این نشانه و سمبل مهم و حیاتی به دانش آموزان را آغاز کردیم. این برنامه، با این باور که آغازی برای نهادهای آینده کردن توجه به گیاهان، درختان و محیط زیست و نیز بالا بردن مهارت مسئولیت پذیری و کار گروهی دانش آموزان در تعامل با معلمان است، برای یک دوره یک ساله تحصیلی بر آموزش مباحث اولیه نگهداری از گیاهان متمرکز طراحی شده است. از سوی دیگر، اجرای طرح می تواند دانش آموزان را نسبت به تغییرات مربوط به محیط زیست مانند از بین رفتن بافت سبز و درختان در محیط پیرامون حساس و متوجه کند.

موجب تأمین هوای مطبوع و جذب ذرات معلق و مواد شیمیایی و ایجاد رطوبت در محیط می‌شوند، از نتایج اجرای این طرح است، اما به آن محدود نیست. در روند اجرای فعالیت‌ها، نوعی حس همکاری و احساس مسئولیت در دانش‌آموزان برای نگهداری و حفظ گیاهان و فضای به وجود آمد و دانش‌آموزان توانایی

گوشه‌های سبز به دنبال چه اهدافی است؟

نگهداری گیاهان آپارتمانی را در خود احساس کردند.

ضرورت همیاری

این برنامه همانند دیگر فعالیت‌های موفق و مؤثر، نتیجه همیاری و مشارکت گروهی است. طرح گوشه‌های سبز اولین بار در مدرسه آیین مهر ۲، با همکاری **سکینه سلمانی** مدیر مدرسه، به اجرا درآمد. در کنار خود مساعدت و همیاری **پانته‌آ اسلامی** مهندس معمار، **هما دلورای** طراح گرافیک و نیز حمایت گلخانه بیلوبا، مؤسسه فرهنگی کاف، کادر آموزشی مدرسه آیین مهر و به ویژه علاقه‌مندی و مشارکت دانش‌آموزان این مدرسه را در طول سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ به همراه داشتیم، که از همه سپاسگزاریم.

در گام بعد، دانش‌آموزان راه سبز خود را با یادگیری نحوه کاشت و نگهداری «گلونا» و پس از آن با گیاه «دراسینا» ادامه دادند. برای اینکه گوشه‌های سبز جایگاه و موقعیت خاصی داشته باشند، استندهای ویژه‌ای را طراحی کردیم که در عین اینکه فضای کمتری می‌گیرند، حالت قابل تکرار (مدولار) دارند و

نصب آن‌ها در تمامی فضاها و روی هر دیواری به آسانی میسر است. همچنین، قابلیت تکثیر از یک گلدان تا چندین گلدان را دارند. نمای اصلی گلدان هم به گونه‌ای طراحی شد که قابلیت تعامل برای ثبت شرایط نگهداری گیاه و اجرای خلاقیت‌های هنری و تصویری توسط دانش‌آموزان و معلم را داشته باشد. قرارگیری استندها در هر گوشه از مدرسه، به ایجاد گوشه‌های سبز منجر شد.

آنچه به دست می‌آید!

پدیدآوری فضای سبز به عنوان یک عنصر مؤثر و زیبا برای تلطیف فضاهای آموزشی و آشنایی دانش‌آموزان با گیاهانی که